

Espais arqueològics del call de Girona

Espacios arqueológicos
Archaeological sites
Sites archéologiques

Gerra de ceràmica verda (s. XIII). Centre Bonastruc ça Porta, 2013

PATRONAT
CALL DE GIRONA

Ajuntament de Girona

Entre els s. XII i XV el call de Girona va acollir la segona comunitat jueva més gran de Catalunya. Al llarg de més de tres-cents anys, unes 800 persones varen viure en aquell barri proper a la catedral i a les muralles, que tenia com a eix principal l'actual carrer de la Força, anomenat en el seu tram nord «carrer Major del Call» (s. XIV).

Al s. XVI el call jueu es va convertir en un barri més de la ciutat, habitat per famílies converses i per gent cristiana de diversa procedència. Després de l'expulsió de 1492, quan ja no hi havia comunitat jueva a la ciutat, es varen obrir les portes que el clausuraven i es varen enderrocar els murs que el recloïen.

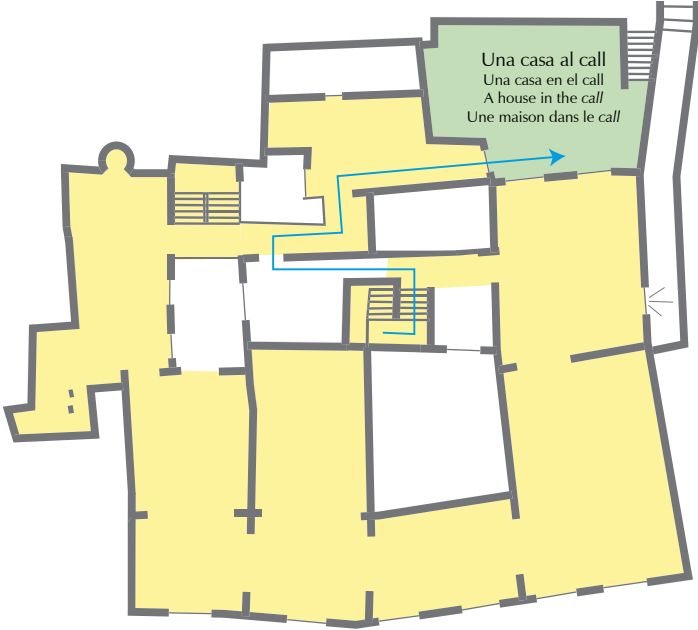
Precisament aquesta integració física a la ciutat va fer possible la pervivència d'espais, de carrers i fins d'algunes construccions. El call no va ser mai un barri deshabitat, ni tampoc derruït ni abandonat. Gràcies a això, les estructures i l'aura s'han preservat al llarg del temps i, actualment, Girona compta amb un dels barris jueus medievals més ben conservats de tota Europa.

La voluntat municipal de recuperació del barri i de la història jueva de Girona va suposar que, al bell mig de l'antic call, s'hi aixequés el Museu d'Història dels Jueus, en un lloc emblemàtic que havia contingut la darrera de les sinagogues gironines (1435-1492) i unes cases i horts de propietat jueva (s. XIII-XV).

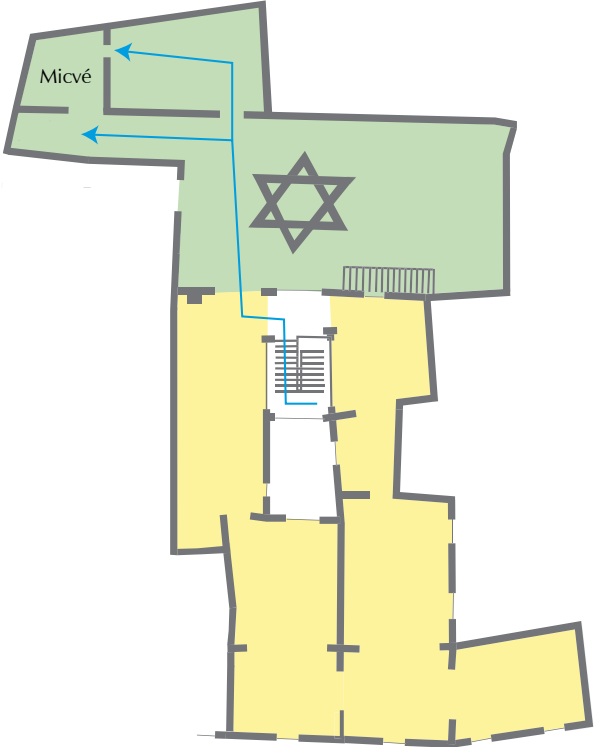
L'objectiu del museu és conservar, explicar i difondre la història i el patrimoni de la comunitat jueva gironina medieval. És per això que des del Patronat Call de Girona s'han impulsat diverses campanyes arqueològiques (2011-2014) que han posat al descobert restes molt interessants, que contribueixen a explicar la forma, el contingut i l'evolució del barri jueu a l'edat mitjana.

A les vostres mans teniu un resum explicatiu d'aquestes descobertes. Les posem a l'abast del públic per fer més entenedora i per difondre millor la història jueva de la ciutat.

1a planta
1ª planta
1st floor
1^è étage

2a planta
2ª planta
2nd floor
2^è étage

El Call, s. XIII-XIV

The Jewish quarter, 13th-14th centuries
Le quartier juif, XIIIe-XIVe siècles

Una casa al call

Les intervencions arqueològiques realitzades al Centre Bonastruc ça Porta (2012/2013) per tal d'habilitar un espai destinat a les exposicions temporals van posar al descobert les restes d'una casa del call jueu construïda al segle XIII. A finals del segle XIV va patir un incendi i, al segle XV, es va reutilitzar com a la carnisseria jueva, que formava part del complex de la sinagoga, fins al 1492. Pocs anys després s'enderrocava i es convertia en un pati, on als segles XIX i XX es van bastir noves parets i clavegueres.

.....

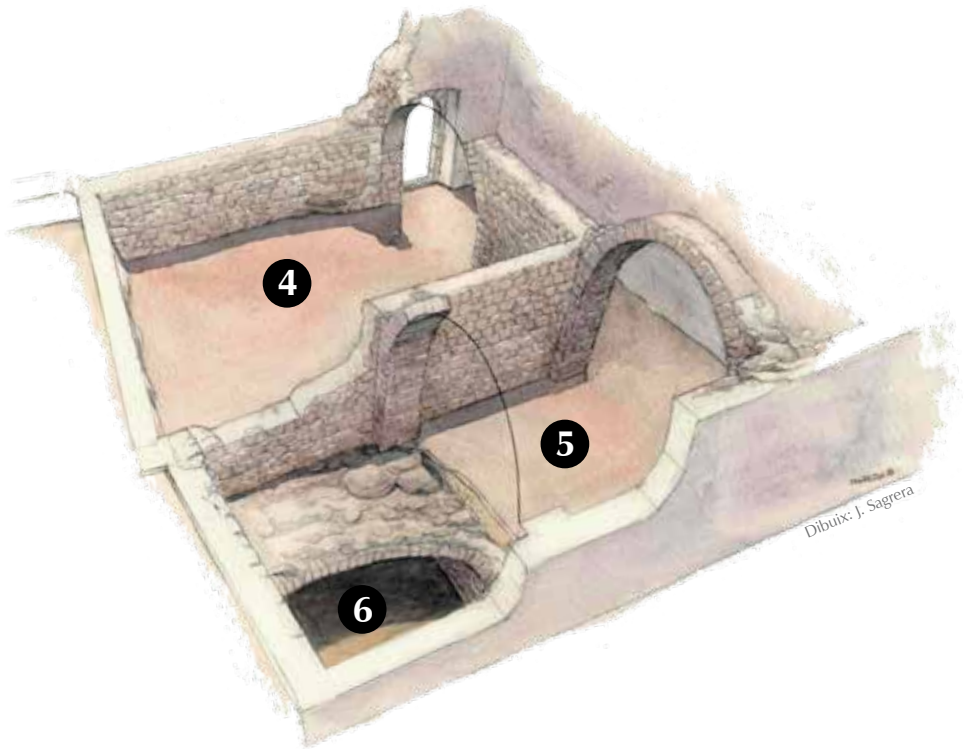
Las intervenciones arqueológicas realizadas en el Centro Bonastruc ça Porta (2012/2013) para habilitar un espacio destinado a las exposiciones temporales sacaron a la luz los restos de una casa del barrio judío construida en el siglo XIII. A finales del siglo XIV sufrió un incendio y, ya en el siglo XV, se reutilizó como carnicería judía, formando parte del complejo de la sinagoga hasta el año 1492. Poco después se derribó y fue transformada en un patio, en cuyo espacio, durante los siglos XIX y XX, se construyeron nuevas paredes y alcantarillas.

.....

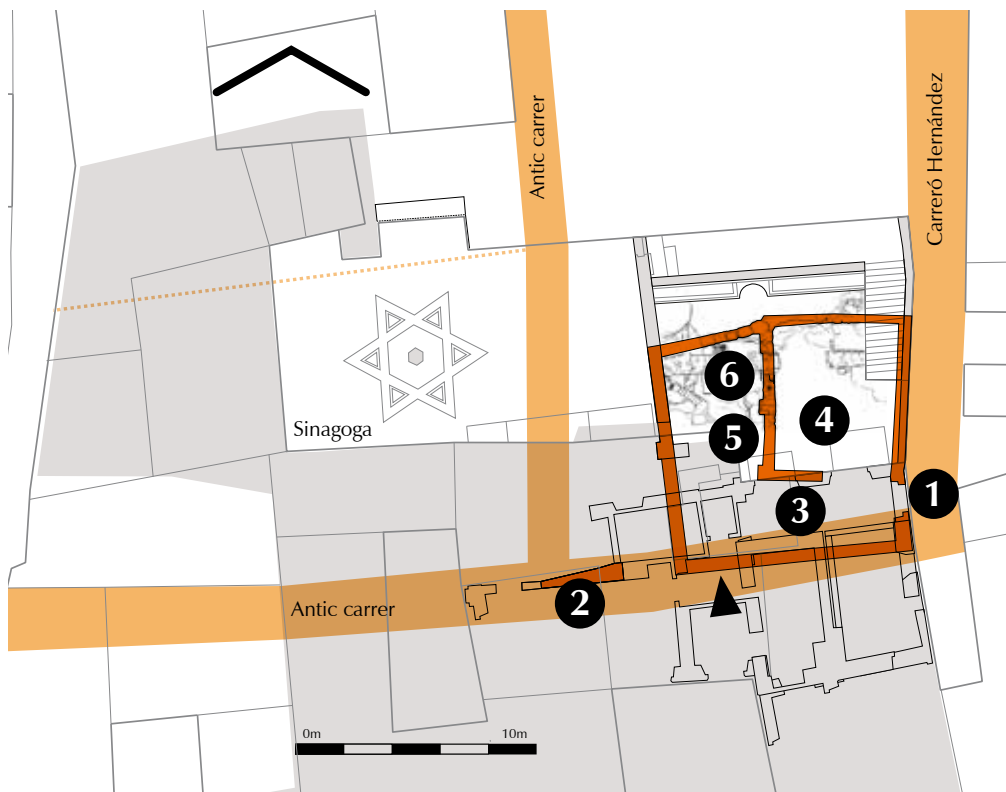
The excavations carried out at Bonastruc ça Porta Center (2012/2013) to enable a space for temporary exhibitions discovered the remains of a Jewish house built in the 13th century. At the end of fourteenth century it suffered a fire, and in the fifteenth century, it was reused as a Jewish butcher shop, part of the complex of the synagogue until 1492. A few years later it was demolished and turned into a courtyard where in 19th and 20th c. they built new walls and sewers.

.....

Les fouilles effectuées au Centre Bonastruc ça Porta (2012/2013) afin de permettre un espace pour les expositions temporaires découvrirent les restes d'une maison juive construite au XIIIe siècle. À la fin du XIVe a subi un incendie et, au XVe siècle, a été réutilisé comme boucherie juive, qui fait partie du complexe de la synagogue jusqu'en 1492. Quelques années plus tard fut démolie et transformée en une cour où au cours du XIXe et XXe ont bâti des nouvelles murs et égouts.

- 1** **Porta adovellada d'accés a la casa des de l'actual carreró Hernández**
 Puerta adintelada de acceso a la casa desde el actual callejón Hernández
 Door lintel access to the house from the current lane Hernandez
 Linteau de la porte d'accès à la maison de l'actuelle voie Hernandez
- 2** **Mur perimetral de la banda de ponent**
 Muro perimetral de poniente
 Western perimeter wall
 Mur ouest de l'enceinte
- 3** **Vestíbul de la casa**
 Vestíbulo de la casa
 Lobby of the House
 Lobby de la maison
- 4** **5** **Estances pavimentades amb opus signinum**
 Salas pavimentadas con *opus signinum*
 Rooms paved with *opus signinum*
 Chambres pavées avec *opus signinum*
- 6** **Àmbit que ocupa la cisterna**
 Zona de la cisterna
 Area occupied by the tank
 Surface occupée par le réservoir
- ▶ **Punt d'observació**
 Punto de observación
 Observation point
 Point d'observation

El Call, s. XV

The Jewish quarter, 15th century
Le quartier juif, XVe siècle

Micvé (segle XV)

El Centre Bonastruc ça Porta aplega unes quantes finques del que havia estat el call de la ciutat. El 1435, l'aljama hi bastia la darrera sinagoga medieval que va funcionar fins al 1492. El 2014 se n'identifica un element important: els banys «de les dones» o micvé, del qual es conserva l'estructura original, malgrat haver estat transformat posteriorment en una cisterna.

.....

El Centro Bonastruc ça Porta se encuentra sobre varias fincas de lo que había sido la judería de la ciudad. En 1435, la aljama edificó aquí la última sinagoga medieval que funcionó hasta 1492. En 2014 se identifica un elemento importante: los baños «de las mujeres» o micvé, del que se conserva la estructura original, aunque fue transformado posteriormente en una cisterna.

.....

The Bonastruc ça Porta Centre is built on several different properties which were part of the Jewish quarter of Girona. In 1435, the Jewish community built here the last medieval synagogue, in use until 1492. An important element has been identified in 2014: the “women’s” baths, or mikveh. Even though in later rebuildings it was transformed into a cistern, the original structure has been preserved.

.....

Le Centre Bonastruc ça Porta est situé sur plusieurs propriétés dans ce qui constituait le quartier juif de la ville. En 1435, la communauté y construisit la dernière synagogue médiévale, qui a fonctionné jusqu'en 1492. En 2014, un élément important est identifié: les bains « des femmes » ou mikvé. Bien qu'il ait été transformé en citerne suite à des réformes ultérieures, sa structure d'origine a été conservée.

Formava un conjunt tancat al qual s'hi accedia per una porta (núm. 1). L'interior contenia un petit vestíbul (núm. 2), un vestidor enrajolat (núm. 3) i la piscina (núm. 4). S'hi baixava salvant el marxapeu (núm. 5) connectat a un replà de lloses de pedra (núm. 6) i d'aquest es passava probablement a una escala submergida, avui perduda.

L'abastiment d'aigua es feia per filtració natural però també per mitjà del dipòsit ubicat en el pati (núm. 7) que recollia l'aigua de pluja i la conduïa al bany.

.....

Formaba un conjunto cerrado al que se accedía por una puerta (nº 1). En su interior había un pequeño vestíbulo (nº 2), un vestidor embaldosado (nº 3) y la piscina (nº 4). Descendía salvando el umbral (nº 5) conectado a un rellano de losas de piedra (nº 6) y de éste se pasaba probablemente a una escalera sumergida, hoy perdida.

El abastecimiento de agua se hacía por filtración natural, pero también a través del depósito ubicado en el patio (nº 7) que recogía el agua de lluvia y la conducía al baño.

.....

It was a closed space which could be accessed by a door (no. 1) leading to a hall (no. 2), a tiled changing room (no. 3) and the pool (no. 4). Access was gained by stepping over the threshold (no. 5), which led to a landing made of stone slabs (no. 6), and from there you could probably go into the pool through a flight of stairs integrated in the pool, now lost.

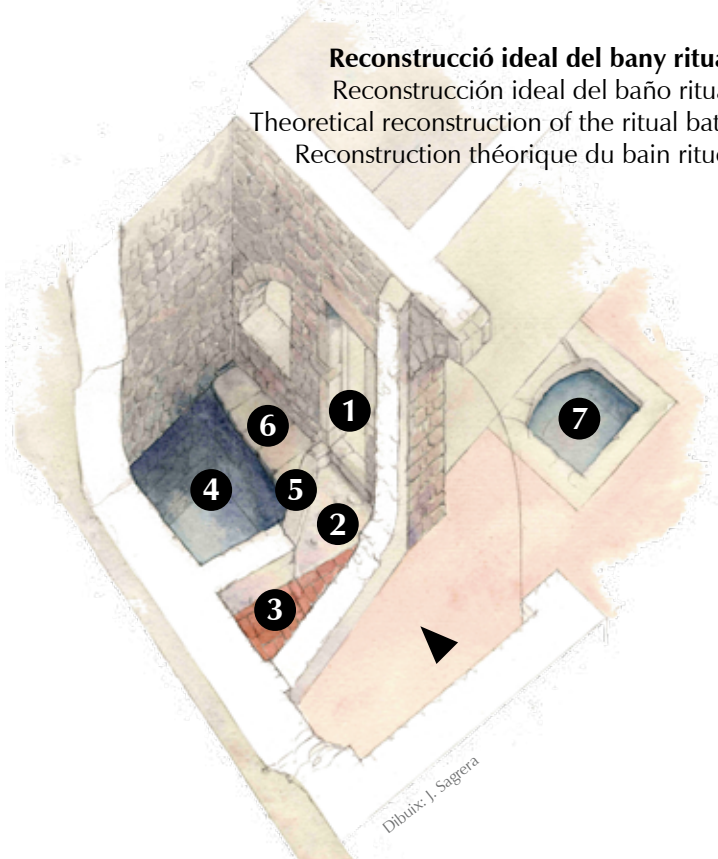
The water was supplied from a natural source by filtration, and also from the tank situated in the courtyard (no. 7), which collected rainwater and filled the bath.

.....

Il formait un ensemble fermé qui était accessible par une porte (nº 1). À l'intérieur, il y avait un petit hall d'entrée (nº 2), un vestiaire carrelé (nº 3) et la piscine (nº 4). On y descendait en franchissant le seuil de la porte (nº 5) relié à un palier de dalle (nº 6) et, de là, on pouvait probablement rentrer dans la piscine à l'aide d'une échelle submergée et aujourd'hui perdue.

L'alimentation en eau se faisait par filtration naturelle, mais aussi au travers du réservoir situé dans la cour (nº 7) qui recueillait l'eau de pluie et la conduisait au bain.

Reconstrucció ideal del bany ritual
 Reconstrucción ideal del baño ritual
 Theoretical reconstruction of the ritual bath
 Reconstruction théorique du bain rituel

▶ **Punt d'observació**
 Punto de observación
 Observation point
 Point d'observation

① **Porta**
 Puerta
 Door
 Porte

② **Vestíbul**
 Vestíbulo
 Hall
 Hall d'entrée

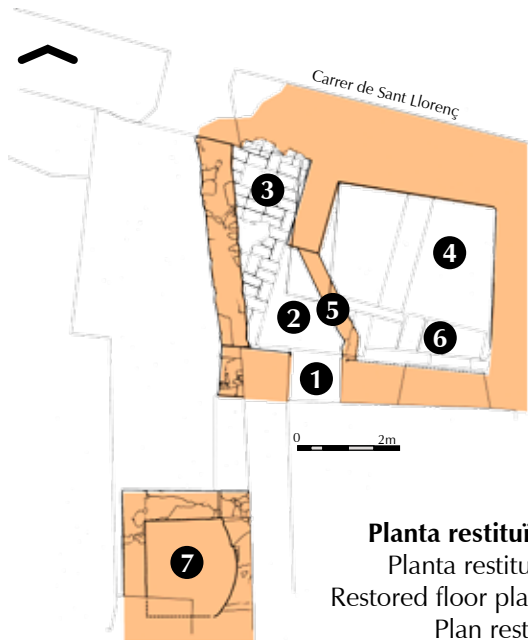
③ **Vestidor**
 Vestidor
 Changing room
 Vestiaire

④ **Piscina**
 Piscina
 Pool
 Piscine

⑤ **Marxapeu**
 Umbral
 Threshold
 Seuil de la porte

⑥ **Replà**
 Rellano
 Landing
 Palier

⑦ **Pati**
 Patio
 Courtyard
 Cour

Planta restituïda del bany ritual
 Planta restituïda del baño ritual
 Restored floor plan of the ritual bath
 Plan restauré du bain rituel

Micvé (s. XV). Centre Bonastruc ça Porta, 2014. Fotografia: © J. M. Oliveras

Museu d'Història dels Jueus

Carrer Força, 8 - 17004 Girona

www.girona.cat/call

 facebook.com/callgirona   [@gironamuseus](https://twitter.com/gironamuseus)

Coordinació: Sílvia Planas

Plànols: Jordi Sagrera

Maquetació: Culturània S.C. i Cristina Taberner

Dipòsit Legal: GI.1450-2014

Amb el suport de:

